

24.000 selvstændige tjener under fattigdomsgrænsen

ANALYSE

En almindelig selvstændig tjener mindre end en almindelig lønmodtager, og relativt flere selvstændige end lønmodtagere ligger i lavindkomstgruppen og tjener under fattigdomsgrænsen. Samtidig er adgangen til sociale ydelser som fx dagpenge mere restriktiv for selvstændige end for lønmodtagere.

24.000 selvstændige tjener under fattigdomsgrænsen

Relativt mange selvstændige ligger i lavindkomstgruppen og tjener under fattigdomsgrænsen, og det er udover at være en udfordring for den enkelte selvstændige også et problem for samfundet. Iværksætterier er vigtigt for at skabe vækst, velfærd og beskæftigelse, og svære vilkår risikerer at afholde danskerne fra at tage springet til selvstændig. Derfor bør rammevilkårene for de selvstændige forbedres, både i form af færre og simple regler, lavere skatter og fx i forhold til adgang til sociale ydelser som kontanthjælp og dagpenge.

Analysen viser at:

- 10,0 procent af de selvstændige tjener så lidt, at de falder i den såkaldte lavindkomstgruppe
- Blandt lønmodtagere er kun 2,3 procent i lavindkomstgruppen
- Selvstændiges medianindkomst ligger på 27.000 kr. og er 6.000 kr. lavere end lønmodtageres

Større usikkerhed risikerer at dæmpe iværksætterlysten

Mange selvstændige har lav eller ingen indkomst, og især i de første leveår har en opstartsvirksomhed ofte begrænset indtjening eller underskud. I en [spørgeskemaundersøgelse](#)¹ fra SMVdanmark fra august 2020 svarer seks ud af ti selvstændige, at de har oplevet år med underskud eller overskud lavere end højeste dagpengesats.

Selvstændiges lavere og mere usikre indkomst risikerer at afskrække iværksættere. Således peger de adspurgte i en rundspørge af [Norstat](#) fra februar 2018² på, at den vigtigste årsag til ikke at starte ny virksomhed er, at de adspurgte er afhængig af en fast personlig indkomst. I samme rundspørge peger nogle adspurgte på, at de økonomiske vilkår for iværksættere generelt (fx den høje indkomstskat) er en barriere for iværksætteri.

Adgangen til sociale ydelser såsom dagpenge og kontanthjælp er i praksis mere restriktiv for selvstændige end for lønmodtagere. Et eksempel er, at hvis en selvstændig går konkurs, kan der gå lang tid før han eller hun bliver grebet af velfærdssamfundets sikkerhedsnet og bliver berettiget til at modtage dagpenge. Kun omkring halvdelen af de selvstændige er medlem af en a-kasse (ifølge rundspørge foretaget i marts og april 2020 blandt virksomhedsejere, som er medlemmer af SMVdanmark)³. Det kan blandt andet skyldes, at selvstændige medlemmer ikke nødvendigvis er berettiget til at modtage dagpenge, når indkomsten falder bort. For eksempel skal en selvstændig [afvikle alt virksomhedsrelevant](#), før der kan modtages dagpenge.⁴ Det betyder, at for eksempel en selvstændig frisør først skal sælge eller overdrage lokalet, afslutte sit mellemværende med Skat, lukke sin erhvervskonto i banken og afmelde sit CVR-nummer, før der er adgang til dagpengesystemet. Denne proces kan tage flere måneder.

---

¹ SMVdanmark: Kun få selvstændige kan optjene ret til tidlig tilbagetrækning

² Rundspørge af Norstat for Dansk Erhverv, April 2018: "Hvorfor vil danskerne ikke være iværksættere?"

³ I rundspørgen har 43% ud af 3508 respondenter svaret ja på spørgsmålet: "Er du som virksomhedsejer medlem af en a-kasse?"

⁴ Se folder fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering: "Nye dagpengeregler for selvstændige, freelancere, honorarlønnede og kombinerede indkomster" fra oktober 2018

Selvstændige har lavere median-indkomst end lønmodtagere

Enkelte selvstændige i Danmark tjener rigtig mange penge, og det trækker den gennemsnitlige indkomst for selvstændige op. De selvstændiges gennemsnitlige indkomst steg noget mere end lønmodtagernes fra 2018 til 2019, sådan at en gennemsnitlig selvstændig tjente 50.000 kr. om måneden i 2019. En gennemsnitlige lønmodtager tjente kun 39.000 kr.⁵ Men det dækker over, at relativt mange selvstændige har helt lave indkomster.

For at give et mere retvisende billede og forhindre, at de allerstørste indtægter trækker gennemsnittet op, kan man i stedet betragte median-indkomsten. Det er dét beløb, hvor lige mange har en indkomst højere og lavere. Populært sagt er det indkomsten for den midterste person, hvis alle stilles i rækkefølge efter deres indkomst. Medianindkomsten for selvstændige er på kun 27.000 kr., mens den for lønmodtagere er 33.000 kr. (2018-tal). En "almindelig" selvstændig har altså lavere løn end en "almindelig" lønmodtager.

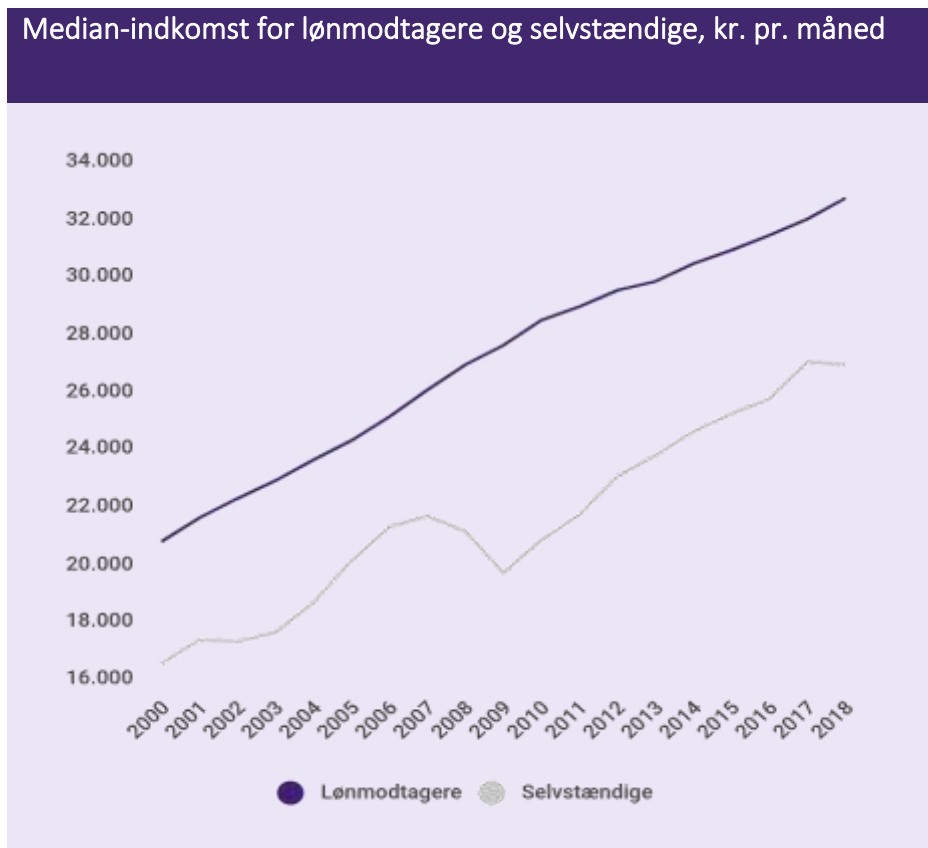
Samtidig viser udviklingen over tid, at begge gruppers indkomster er vokset. Men mens lønmodtageres medianindkomst er vokset nogenlunde konstant, har selvstændiges indkomst haft større udsving og i højere grad været påvirket af konjunkturerne. Således var der fald i medianindkomsten for selvstændige under finanskrisen i 2008 og 2009, og det er sandsynligt, at også 2020 vil vise et fald i de selvstændiges indkomst, når tallene på et tidspunkt bliver tilgængelige. Selvstændige har altså både lavere og mere usikker indkomst end lønmodtagere, når der ses på medianindkomster.

Man er registreret som selvstændig, når man er ejer af en enkeltmandsvirksomhed. Man er derimod ikke registreret som selvstændig, hvis man driver egen virksomhed med fx selskabsformen aktie- eller anpartsselskab.

---

⁵ Kilde: Danmarks Statistik, INDKP104

Selvstændige tjener mindre end lønmodtagere

Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik, 27. september 2019 -Nr. 357 Figur 1

Mange selvstændige i lavindkomstgruppen

Skellet er størst mellem selvstændige og lønmodtagere, når der ses på gruppen af beskæftigede med de allerlaveste indkomster. Danmarks Statistik har i forbindelse med FN's verdensmål om at afskaffe fattigdom opstillet [tre forskellige indikatorer](#) for fattigdom i en dansk kontekst.⁶ Det ene mål kaldes lavindkomst, og er antal personer i familier med en indkomst under halvdelen af medianindkomsten. Ved opgørelsen af dette fattigdomsmål tager Danmarks Statistik højde for familiestørrelsen, dvs. antallet af både børn og voksne i husstanden. Danmarks Statistik bruger indkomstbegrebet [ækvivaleret disponibel indkomst](#), hvor indkomsten efter skat korrigeres for antallet af familiemedlemmer, så man kan sammenholde indkomsten for en enlig med indkomsten for fx et par med børn, idet det kræver en højere indkomst at være forsørger.

Opgjort med dette fattigdomsmål er 2,3 procent af alle lønmodtagere i en [lavindkomstfamilie](#)⁷, mens hele 10,0 procent af de selvstændige er i en lavindkomstfamilie og altså har en indkomst under fattigdomsgrænsen (2019-tal).⁸ Det svarer til, at over fire gange så stor en andel af selvstændige er i lavindkomstgruppen. Opgjort i antal personer svarer de 10,0 pct. til 23.793⁹ selvstændige, som altså har så lav indkomst, at de indgår i lavindkomstgruppen og tjener under fattigdomsgrænsen. For at indgå i lavindkomstgruppen skal en enlig uden børn have en ækvivaleret disponibel indkomst på under 10.545,- kr. pr. måned. En enlig med to børn betragtes som "fattig" allerede ved indkomster efter skat på under 16.872,- kr. pr. måned.¹⁰

---

⁶ Se Danmarks Statistiks notat: FN's verdensmål 1: Afskaf fattigdom, fra juni 2018

⁷ Se Danmarks Statistiks notat: Lavindkomst, fra september 2017

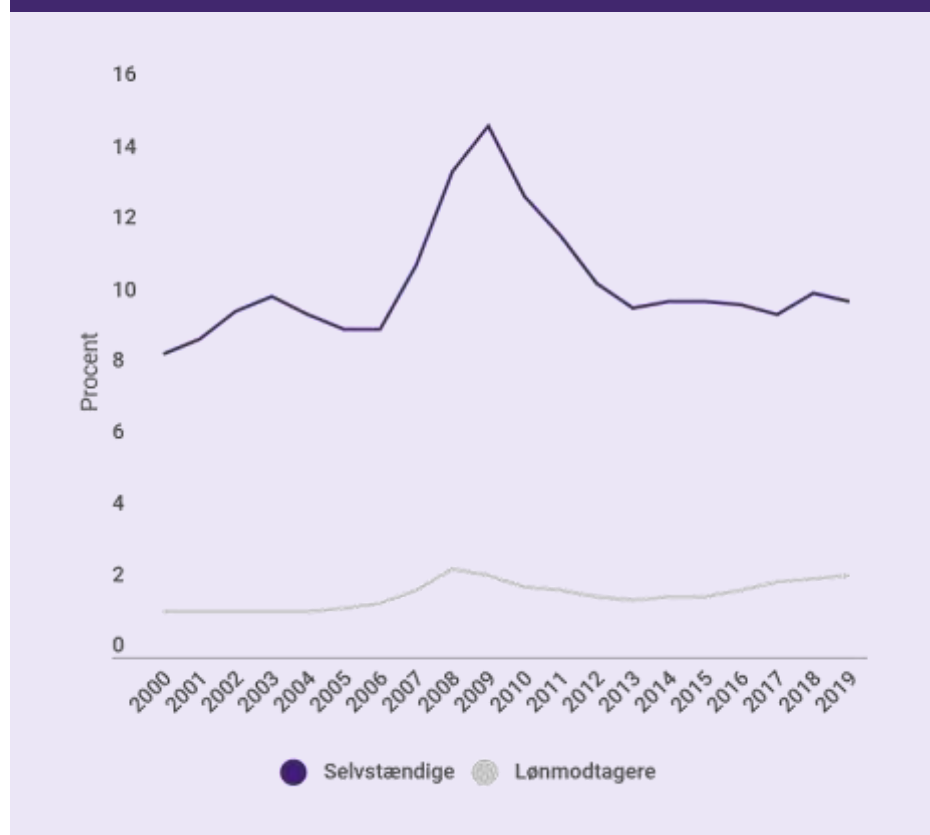
⁸ Kilde: Danmarks Statistik, IFOR11P

⁹ Kilde: Danmarks Statistik, IFOR11A

¹⁰ Kilde: Danmarks Statistik, IFOR10

Selvstændige er oftere i lavindkomstgruppen

Andel af gruppen, som har lavere indkomst end halvdelen af medianindkomsten

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2

I et [udvalgssvar](#)¹¹ oplyser Beskæftigelsesministeriet, at 32 procent af de selvstændige i 2018 havde en lavere indkomst (før skat) end kontanthjælpsatsen (ca. 15.000 kr. for forsørgere og ca. 11.000 kr. for ikke-forsørgere i 2018). I opgørelsen er brugt en anden definition af de selvstændige, hvorfor tallet ikke er fuldt sammenligneligt med tallene oven for.

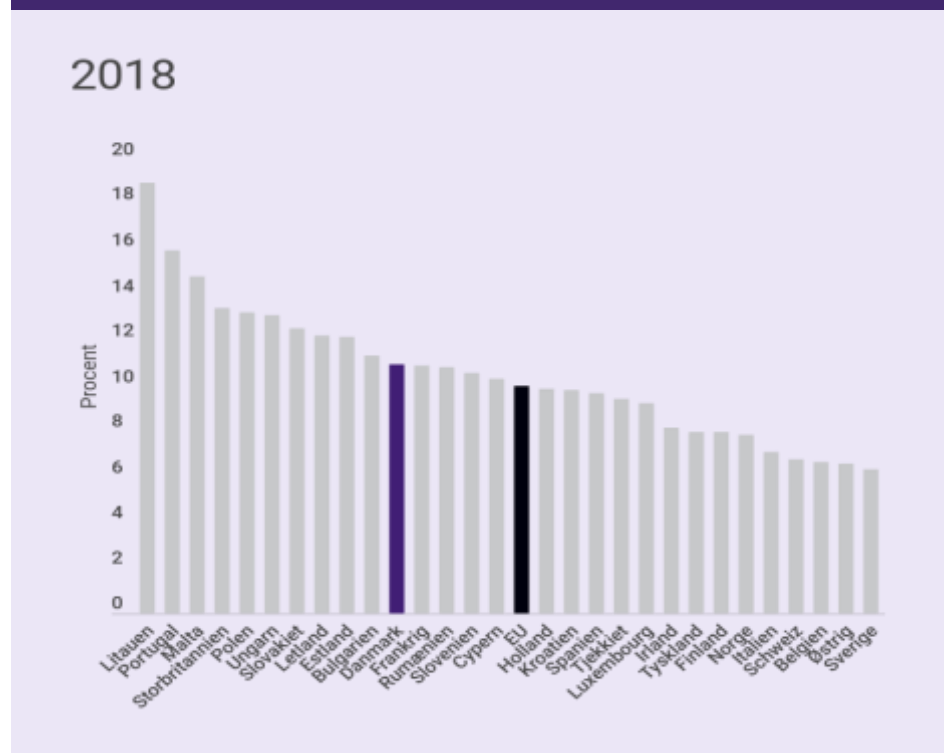
¹¹ Beskæftigelsesudvalget, besvarelse af spørgsmål nr. 77 (alm. del) af 28. november 2019, besvaret 25. februar 2020

Iværksætteri fremmer produktiviteten og den økonomiske vækst

Iværksættere og nye virksomheder medvirker ifølge [Erhvervsministeriet](#)¹² til at øge konkurrencen ved at udvikle nye innovative løsninger. Virksomhederne udfordrer de øvrige virksomheder til også at forny sig og øge produktiviteten. Derfor er det vigtigt for samfundsøkonomien, at de lave og mere usikre indtægter for selvstændige ikke afskrækker iværksættere. Og der ser ud til at være et uudnyttet potentiale for flere iværksættere. Opgjort ved etableringsraten, som er andelen af nye virksomheder i forhold til samtlige aktive virksomheder, lå Danmark i 2018 en anelse over EU-gennemsnittet, men langt under fx Storbritannien. Samtidig underbygger tal for den såkaldte overlevelsesrate, at vilkårene for iværksættere kan forbedres. Kun 37% af nyetablerede virksomheder i Danmark i 2013 eksisterede fortsat i 2018. Det er blandt de laveste overlevelsesrater i EU.¹³

Danmark har kun lidt flere iværksættere end EU-gennemsnittet

Etableringsraten (antal nye virksomheder som andel af samlet antal aktive virksomheder), 2018

Kilde: Eurostat, bd_9bd_sz_cl_r2

Figur 3

¹² Erhvervsministeriets Redegørelse om vækst og konkurrenceevne 2018 s. 80

¹³ Kilde: Eurostat, bd_9bd_sz_cl_r2

Politik anbefaling

De selvstændige udgør en vigtig brik i dansk erhvervsliv, og iværksætteri er vigtigt for at skabe vækst, velfærd og beskæftigelse. Derfor er det også vigtigt, at rammevilkårene for selvstændige er gode og ikke mindst ikke-diskriminerende sammenlignet med lønmodtagere.

Bedre rammevilkår for selvstændige

Nogle iværksættere får succes med deres virksomhed og ender med en høj indkomst eller et højt afkast. Det kompenserer delvist for de lave indkomster blandt selvstændige generelt. Men det er vigtigt, at afkastet (efter skat) afspejler risikoen. Marginalskatten for topskattebetalere bør sænkes fra de nuværende 56 pct., så det er mere attraktivt at sætte noget i gang. Desuden bør kapitalskatterne reduceres, så den risikovillige kapital i højere grad finder frem til iværksætterne, og iværksætternes fremtidige forventede kapitalafkast øges.

En anden måde at lette tilværelsen for iværksættere er at mindske antallet af regler og byrder, som pålægges de selvstændige.

Selvstændige bør sidestilles med lønmodtagere

Samtidig skal de selvstændige sikres samme adgang til sociale ydelser som lønmodtagere, sådan at de relativt mange selvstændige med lave indkomster ikke afholder andre fra at vælge at blive iværksættere. Adgangen til dagpengesystemet for selvstændige skal gøres smidigere, og fx mener SMVdanmark, at konkursbegæring skal betragtes som en fratrædelse i beskæftigelsessammenhæng, sådan at der kan søges om dagpenge umiddelbart efter indgivet konkursbegæring.

Kontakt

Chefkonsulent Bjarke Roed-Frederiksen, tlf. 60 66 55 20,
bjarke@SMVdanmark.dk. SMVdanmark, april 2021